

Etik, ak

Politiken, Bøger 29. januar 2000

Hvem kan sige noget ondt om etik? Etik er blevet et mantra ligesom politik var det i 70'erne. Hvor mange artikler har man ikke læst som slutter med ordene, "nu må vi have en etisk diskussion", og i stigende grad ledsages store bevillinger til naturvidenskabelige projekter nu af (små)penge til forskning i etiske aspekter. Sidste nyt er at mennesker der tilfældigvis er beskæftiget i sundhedssektoren nu anklages for at sikre deres pensionopsparing gennem "uetiske" investeringer i tobaks- eller alkoholrelateret virksomhed.

Man skulle vel være et skarn hvis man var imod alt dette. Og dog hører jeg en mislyd for mit indre øre. Er jeg mon et skarn?

Jeg længes nogen gange efter den katolske stil, hvor vores syndighed tages for givet, og hvor straffen først falder når man bryder reglerne. Så kunne man slippe for al den godhed på andres vegne, der trives så storlået i de protestantiske lande. Når folk nu i hobetal vil risikere deres helbred med cigaretter og sprut, behøver vi så absolut at være så gode på deres vegne?

Jeg frygter domfældelserne. Verdens gang er alt for kompleks til ubetvivlelige etiske stempler. Brent Spar burde have været en gravsten for den højt besungne politiske forbruger, der jo blot bliver trukket rundt i manegen af en sværm af interessegrupper, der ikke lever af andet.

Jeg frygter også at det virkeligt uetiske foregår uden, at vores etiske diskussion får øje på det. F. eks. er der i øjeblikket stor opmærksomhed på forekomsten af gensplejsede produkter i vores fødevarer. Og dog er sådanne fødevarer aldeles uskadelige. Man bliver som bekendt ikke nazist af at putte en nazistisk pamflet i sin brændeovn, og man bliver ikke syg af at spise sygdomsgener. Information virker ved at blive forstået ikke ved at blive spist eller brændt - det gælder også genetisk information.

Det virkeligt bekymrende på fødevareområdet i disse år er noget meget mere almindeligt, nemlig den gradvise men sikre omdannelse af vores køleskab til et medicinskab. Vi bruger flere dage om året på at læse etiketter nede i supermarkedet eller på at angre at vi spiste, det vi havde lyst til at spise i stedet for at følge eksperternes anvisninger. Vi tror maden består af kemikalier og så er det vel ikke så mærkeligt, at spiseforstyrrelse er blevet en folkesygdom. Det

bliver endda værre endnu for snart vil markedet blive oversvømmet af såkaldt *functional food*, fødevarer tilsat stoffer som kan "hjælpe" os med alt muligt.

Nogen gange tænker jeg at det største etiske problem i vores tid ligger i det, vi med et grimt ord kunne kalde "ekspertificeringen". Djøfiseringen er et ondartet eksempel, men fænomenet er meget bredere. Hobe af eksperter står parate til at brede deres glade budskaber ud over alle livsområder.

Mod havets bølger kæmper man forgæves og sådan forholder det sig nok også med ekspertificeringen. Men man kan forholde sig til det etiske problem den rejser. Nemlig at al ekspertviden i sig nødvendigvis har et element af reduktionisme - vi kunne kalde det nærsyn. Ekspertificeringen indebærer at vi bliver nærsynede på alle livets områder. Det er jo netop det der sker, når vi ser kalvefricasséen som en dosering af kemikalier snarere end som en fristelse af kalvekød, porrer, gulerødder og andet godt (her ses bort fra de færdigretter der faktisk burde stå på kemikalehylden).

De etiske problemer der rejses af ny forskning og teknik er i høj grad sammenhængende med fagligt nærsyn. Men at modvirke det kræver andet og mere end etik. Måske kræver det frem for noget at filosofisk og oplevelsesmæssig dybde bliver anset for en kvalifikation i alle fag.